

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

„Regina științelor“.

„Credința șade mai bine
tocmai aceluia, care este
învățat și în știință“.

W. Menzel.

Cetind unele părți reproduse în gazete, din conferența — despre »Credința creștină ca factor al Economiei sociale«, ținută la universitatea din Iași de distinsul profesor dl A. C. Cuza, — și cetind tot în reproducere și concluziile ce face într'o serie de articole — în asemenea materie — celebrul teolog rus dl Gr. Spiridonovici Petroff, — asociațiunea de idei îmi reamintește prelegerile ce ni le ținea un inimos și însuflețit profesor în teologie. Cu aceasta amintire îmi revie dulcea mândrie sufletească, ce ne împrejmuia sufletele, în orele când binemeritul profesor, ținând prelegere comparativă, între toate științele, ridică religiunea peste toate și în evlavia însuflețirii sale religioase mereu accentuă, că *religiunea este regina științelor.*

Cuvintele lui, în puterea lor convingătoare, păreau a lua forma unui canal, prin care o curată ambiție și o dreaptă mândrie curgea din sufletul lui într'al nostru — când se conzideră pe sine și ne numia pe noi de *ostași ai »reginei științelor«.*

Și dacă e admisibil că religiunea e regina științelor, atunci nu poate fi inadmisibilă nici deducțiunea relativă, că *coroana reginei științelor este credința creștină.*

Scriind aceste orduri în firul ideilor prinse din cetitul expunerilor suscitaților și, și în legătură cu prelegerea ce o amintesc — îmi vine a face câteva reflexiuni la »știință și credință«.

Natura scrie în legea ei eternă, că numai unde este soare, acolo poate fi lumină și căldură,

și numai unde nu lipsesc aceste condiții naturale — acolo este viață. Precum prin soare se luminează și încălzesc corpurile din natură, asemenea prin știință se luminează și încălzește mintea. Și, știința răzimată pe credință luminează și încălzește sufletele. Fără știință am fi niște »înghețături prin cari s'ar dejosii în noi chipul și asemănarea lui Dumnezeu, după care suntem zidiți«. Știința cu credința sunt factorii mediatori ai omului, pentru a se ridică peste toate celelalte creaturi; ele pot să-l învrednicească tot mai mult de asemănarea lui cu Dumnezeu. Și dacă Făcătorul a toate a dăruit omului intelectualitatea, pentru ca prin ea să se poată perfecțiunea și să tindă către perfecțiunea supremă, pentru a-și câștigă »asămănarea« Lui, — trebuie ca din toate acțiunile omenesti să se reoglindeze nizuința religioasă. Și ca știința să poată conduce la această perfecțiune, trebuie să poarte pecetea darului dumnezeesc, adecă pecetea credinței religioase.

Astfel se va putea menține legătura dintre om și Dumnezeu, fără de care nimic nu este. Călauza omului, precum în toate lucrurile, așa și în știință, este religiunea și credința religioasă. Vor fi fiind însă oameni, cari deși sunt împărțasiți cu »chipul și asemănarea lui Dumnezeu«, totuși din nici o acțiune a lor nu se observă nizuința de a voi a fi asemenea, ci nu odată, cu dovezi emanate din falsificări sofistice — se rostesc contra credinței creștine.

Credința creștină nu se poate teme decât de judecata neștiinței (Tertulian).

Știința e hrană. Alimentațiunea reclamată de fizicul omenesc, cu cât e mai bine întocmită, cu atâta e mai edificatoare. Astfel și alimentațiunea spirituală — știința — cu cât e mai bine aleasă, cu atât e mai puternică în a lumina mintea și a încălzi sufletul. Unde temelia științei este religiunea și peatra ei unghiulară credința, —

acolo știința este curată și absolut edificatoare. Pe această bază ea devine scop, pentru preamărirea lui Dumnezeu și pentru binele propriu și obștesc.

În timpul modern, în cursul vieții noastre sociale, felurite momente dovedesc lipsă de credință religioasă. Vedem, că deși prin progresul științelor reale mai nouă s'au înmulțit foarte mult îndeletnicirile materiale — totuși găsim parte considerabilă de aameni, din diferite straturi sociale, — unii chiar cu poziții înalte și frumoase, cari totuși nu sunt îndestulți cu soarta lor, nesimțind nici o fericire în viață. În fața acestora iarăși vedem o ceată întreagă de săraci, neputincioși și nenorociți, a căror viață nu e decât un șir de mizerii. Celor dintâi lipsa de credință le aduce neîndestulirea, — iar ăstora din urmă credința le dă o dulce nădejde de mai bine.

Tuturor de o potrivă și celor din bine și celor din rău le zice credința religioasă: *Sperate miseri, cavete felices!*

Credinciosul într'aceste cuvinte află o putere echilibratoare de viață, ținându-o la nivelul vieții religioase și morale în toate împrejurările.

Motivul celor mai multe neîndestuliri residă în lipsa de credință. Pe cel lipsit de credință îl vezi neconținut orbecând prin întunerecul vieții imorale, împedecându-se mereu în fantome îngrozitoare, iar cel călăuzit de credința creștină înaintează ușor, nu dă de acel întunec, căci acela se împrăstie la lumina ce o dă credința.

Resumativ repet, că cea mai înaltă și sublimă știință este cea răzimată pe religiunea creștină, condusă fiind de *idealul suprem* — *apropierea de Dumnezeu*. Acea este regina științelor, încoronată fiind cu credința creștină.

Până când asupra reginei științelor va străluci în integritatea splendoarei sale coroana de credință, având ostași deștepți și iscușiți, ca cei amintiți la începutul acestor șire, până atunci *biruitoare se va înălța „regina științelor“*.

Zaharie Moga,
abs. de teol.

Creștinismul și reformele sale.

Întunerecul, ca și o urmare naturală a păcatului strămoșesc și a ulterioarelor sale zale, cuprinsese inimile oamenilor, încât tot ce era rău și urât trecea de bun și frumos, și ca atare eră lucru plăcut.

Între astfel de împrejurări eră generală dorința de un reformator, despre care știau legislatorii — și se și pliniseră poruncile legii.

Dacă ne întrebăm după acel reformator dorit, răspuns ne dă sf. Scriptură prin cuvintele evangelistului, care a scris: „Așa a iubit Dumnezeu lumea,

incât și-a trimis pe unul născut Fiul său, ca tot cel ce crede într'insul să aibă viață de veci și să se mântuiască“.

Va să zică, fiu al lui Dumnezeu, Iisus Hristos a fost acel dorit reformator. El a fost adecă „cu drept sfârșitul lumi vechi și începutul erei noi, descoperirea vieții, a luminii și a dragostii lui Dumnezeu în istoria neamului omenesc“.

Luceafăr a fost și a trebuit să fie ca să poată delătură întunerecul de veecuri, ca să lumineze apoi mintea, să încălzească inima celor din întunec, înduplecându-le voia spre fapte contrare celor de până atunci, căror prin cuvinte și fapte le-a arătat calea cea strâmtă și spinoasă, unica însă ducătoare la scopul călătoriei omului pe acest tărâm, care nu poate fi altul, decât fericirea de aici și de dincolo.

Iisus Hristos o format o epocă nouă în istoria genului omenesc, epoca creștinismului, cu idei nouă despre lume și viață.

Creștinismul dărimă societatea aceea înrăutățită formtă de imaginațiunile unor persoane — atari fiind împrejurările timpului — și pe acele ruine se formează, crește uimitor dându-i pe dată organizația (biserica și religiunea) sublimă, dumnezească și eternă, pe care nici porțile iadului nu o biruesc, în aceasta constistă doar spiritul de sus.

Lupta creștinismului — erei noue — prin creștinism a bisericei și a religiunei sublime, a fost prin credință, atât pentru fiecare om în parte cât și pentru întreaga societate, cât și pentru toate popoarele; pentru că aceste singure sunt înzestrate cu puterea, care poate concentra precum mintea unui singur om așa și a unei societăți sau a unui popor întreg într'un singur punct în : Dumnezeu.

Privind adecă la singuriții membri ai unei societăți, ca la membrele unuia și aceluiași corp, cari toate își au destinațiunea lor, vedem, că dintre ele fiecare și are ocupațiunea diferită; tocmai astfel și ocupațiunile lor. unicul punct, care poate concentra pe fiecare în parte și pe toți împreună, e religiunea bisericei creștine.

Aici învățatul ori neînvățatul, bogatul ori săracul, toți află sprijin și mângăere, bogatul bunăoară află aci izvorul bunurilor de cari se bucură în lumea aceasta, săracul nenorocit însă află mângăere în nădejdea fericirii ulterioare, mângărierea unică în împrejurările triste, între cari viețuiește.

* * *

Creștinismul la început eră mic — lucru natural — și neînsemnat, având însă baze puternice, ajutor preainalt și harnici cultivători, el începe a cuprinde — udând cu sângele — terene tot mai estinse, contra tuturor pedecilor, având a cuprinde toate popoarele conform poruncii: „Mergând învățați toate popoarele... apoi Mergeți la toată făptura... având în fine a se adeveri filozofia lui Gamalid dela F. App. c. V.

Aceia, cari orbecaseră în întunerecul cel mai profund acum se deșteaptă la lumina evangheliei spre o

viață acomodată menirii lor ca ființe create după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, pentru că evanghelia modifică legislațiunile și instituțiunile prin cari, vie omenimea fiind, aceste — după cum amintim mai sus — sunt pline de răutate; astfel corupțiunea, barbaria păgână, sunt succesiv alungate și lumea ajunge a respira un aer mai plăcut în aceasta epocă.

„Celor ce odinioară erau dedați patimilor, le place acum curăția morală...” zice despre schimbarea aceasta un filozof — martir al creștinizmului din evul de mijloc.

În locul urei ca principiu, se enunță iubirea până și de dușmani.

„Cel ce vine după mine să se lapede de sine“ e lozinca societății celei nouă, și cu bun resunet, căci abea sub Constantin cel Mare, trei sute de ani după ivirea ei, răsări pentru dânsa soarele libertății, fiind până aci perzecutată, în care timp mulți foarte mulți membri ai ei au suferit mai bucuos chinuri până la moarte pentru convingerile lor religioase, pentru ideile cele noi auzite dela niște simpli pescari a căror învățături au fost însoțite de fapte. Acești martiri despărțindu-se de lume, se consacrau lui Dumnezeu.

În creștinism s'a determinat scopul omului: fericirea temporală și eternă, cărei i-se opune închinarea spre rău, observată dela leagan până la cosciug, despre care ne vorbește apostolul: „Binele, care voiesc nu-l fac, ci răul, pe care nu-l voiesc; văd altă lege în membrele mele luptându-se în contra legii minții mele“. În aceasta luptă, legea minții trebuie să învingă, învingă totul; și primește cununa nevastăjată a fericirii, care numai în creștinism se poate cugeta, pentru că știut este, că și păgânii au avut oameni să le zicem — virtuoși, virtuoși însă numai din interese personale pe când creștinul e virtuos și ca atare fericit în urma credinței în Iisus Hristos, în urma speranței sfinte în viața vecinică și în fine în urma iubirei — conditio sine qua non — ce nutrește față de Dumnezeu și față de aproapele.

Creștinismul produce în sufletele aderenților săi curaj adevărat, virtuți superioare, fără de cari ar cădea în intunerecul împrăștiat de luceafărul reformator, care fiind Dumnezeu s'a făcut om, ca să premeargă cu exemplul, arătând cum trebuie să lucrăm, noi imitându-l ca om să imităm pe Dumnezeu.

Principiile creștinizmului propagate de biserică, se predau minții omenesți precizate și popularizate fiind astfel, încât ușor intră și în capul unui copil.

Fără aceste n'am putea exista, pentru că praxa istorică ne povestește, că toate popoarele sau națiunile, cari le-au lăpădat sau cari nu le-au primit, pe rând au dispărut și dispar de pe fața pământului.

Principiile creștinizmului nu sufer schimbare fără amenințarea anatemei, și aceasta cu drept, căci numai așa se explică dorința apostolului Pavel de a fi:

„Un Domn și o credință“.

Teodor Draia,
cand. de preot.

Servicii bolborosite.

Un coleg de pe malul Murășului, părintele V. Popovici, ce îmbracă odăjdii numai de un ram de vreme, în nr. 20 al acestui organ de publicitate, constată „o greșală pastorală“. Înregistrarea greșelii va întimpină foloase — cred —; cei robiți de aerul câștigului vor tresări și-și vor pune mâna la inimă de râvnă de a fi cu cumpeneală evanghelică la cazuri atât de subtile pastorale, cum se prezintă cel arătat în articolușul sus amintit.

Îmi permit și eu a desface în amănunte o altă greșală, ce are ca și simbur, cuprinsul vorbelor puse în fruntea acestor rânduri. Scăderea ce tind a o desvălui, încă e pastorală și anume culeasă de pe câmpiile *tipicului pastoral*.

Mt. Hristos a întemeiat în Biserica sa o organizare socială, pentru a asigura viitorul ei. O organizare de felul acesteia eră mai potrivită pentru a risipi mitologia Grecilor și Romanilor, cari își prezintă divinitățile nu ca exemple de moralitate, ci ca niște ființe ce excelează în vârtute puțin, iar în viață tot mereu. Îi lipsea acelei mitologii sprijinul cuvincios pentru moralitate și pietate; toate lucrurile lor se mărgineau la un mehanizm estern. N'avea pe atunci sârmanul suflet nici o mângăere, căci lipsea cultul comun cu miez dulce, care să satisfacă exigențelor spirituale, la care adunându-se toți să-și înalțe inima spre limanul alinării.

În învălmășala asta morală a venit *Cel Trimis* și a chemat, cu glasul Său dumnezeesc, toată suflarea omenească într'o alvie, a strâns'o sub un firmament, unde pe lângă aceleași rugăciuni și cu gândul legat de aceleași adevăruri s'a stabilit de nou echilibrul, ce grăbia spre povârniș.

Cultul Bisericeii noastre întemeiate la glasul Fiului dumnezeesc se restrângea la început la citiri scurte și niște cântări, cari se înmulțesc apoi din vreme în vreme cu inime lucrute de cucernicii acelor timpuri, pân'ce trimite Dumnezeu cei trei stâlpi ai cultului, pe Ioan Gură de aur, Vasile cel Mare și Grigorie Dialogul, cari fac câte-o liturgie, la a cărora mângăietoare rouă es roagă în scurtă vreme toată creștinătatea. Și uniformitatea cultului ce produce? — Produce îndulcirea moravurilor, înălțarea sufletelor și îndrumarea voințelor spre bine, așa, încât în veacul întâiu deja se închiagă un zid de martiri pentru legea lui Hristos, — care până astăzi împrăștie evlavie și păzește biserică în primejdii.

Același cult cu puține înnoiri, între aceleași limite așezate de cei trei mari cucernici, ne învărtim și azi cu toții. Nu ni-se va însemna la răvaș — cred —, dacă voiu constată lipsa de simț, nepăsarea, monotonia cu care se săvârșește cultul, serviciul în bisericile noastre aproape dearândul. Acest lucru va părea multora accesoriu, mulți vor trece peste el cași peste o chestie neimportantă, obiect de discuție numai pentru pedanți, — dar n'aș crede să mă înșel, când mărtu-

risese că acesta este *osia* în cultul nostru, dela a cărui stăruitoare executare depinde sporirea pietății și elevarea sentimentelor fie chiar și în cel mai păraginit suflet.

Că timpul a sosit pentru a ne opri la tehnica cultului, dovedește pe deplin un sol al P. S. Sale Episcopului nostru, trimis clerului cu datul 11/24 Faur și cu Nr. 50/906 Pres, unde în punctul 2, se zice: Serviciile dumnezeiești și funcțiunile preotești să se săvârșască cu toată pietatea etc. Vorbele „*cu toată pietatea*“ le comentez eu, ca serviciul să fie săvârșit cu simț, limpede rostit, mișcări făcute cu demnitate, cari îi dau poleială serviciului și aureolă praznicului. Credincioșii încă ascultă cu plăcere și bună voie astfel de slujbe, căci în suflet li-se vără pe nesimțite *picurul mângâierii* din care se nutrește din săptămână în săptămână și în care răsare așa cu drag: pacea, cinstea și adevărul cu toate amănuntele lor.

Un serviciu nebolborosit, făcut limpede, fără „răcniri“ cum observă marele Șaguna în o carte a sa și cum glăsuiesc canoanele, produce *viață* în biserică, trezește sentimentele în credincioșii înglodați în grijile vieții — până ce unul somnuos să-i zică așa, lipsit de râvnă, serviciu bombănit ori „fonfăit în barbă“ cum caracterizează monotonia preoților în serviciu, un scrietor de seamă, — nu trezește nimic, ci îngăduie vreme celor sosiți la s. slujbă, să hoinărească pe toate colinele vieții de acasă, mărginindu-se folosul lor la un schimb de picior și la o rotire cu ochii pe pânzele iconostasului.

Un serviciu atunci va aduce foloase dacă prin demnitatea sa va năbuși în ascultători imprăștierea gândirilor și-i va concentra prin însuflețire smerită, cum îndigetează apostolul Pavel vârtuțile preotești.

În coloanele acestei reviste a apărut un tractat datorit părintelui bucovinean V. Simiganoschi, în care fiind vorba despre frângerea pâinii spirituale în zilele noastre, află cu cale a o face aceasta de pe un pedestal mai înalt; frângerea crede necesar a o duce în legătură cu metafizica, care cale zice d-sa este singură capabilă a ridica termometrul religiozității în vremile de azi. Timpul s'a copt zice apoi, și numai poți cuvânta din câmpiile evangheliei în forma seacă rece și puțin doveditoare cași pân'aci.

După cum numitul părinte vede sosită vremea pentru a schimba modalitatea oculării religiozității în omenirea materialistă de azi, tocmai așa ne-am pierdut bine în vremi pentru a urcă râvna, simțul la săvârșirea serviciului, căci și curgerea slujbei pe o alvie mai limpede însemnă un fuștel din metafizica ce solicietează apropierea spre zări mai luminoase de pietate.

Credincioșii noștri cu atâta frică de Dumnezeu odinioară, duc și ei azi zilele în timpul pretenziunilor, când dela om se cere mult și bine, la caz contrar se poartă din gură în gură, ca un cărpenciu în meseria ta împovărându-te ici cu una, colo cu alta.

În vârtejul traiului văzând oamenii cum tot sufletețul respectă poziția sa și cum băjbăe de râvnă

când e vorba de chemare, ne-om trezi odată! — de n'om porni-o mai spre bine —, că curg gârlă învino-vățirile iar receala de cele bisericesti ia dimensiuni tot mai întinse. Pentru a preveni acestei disarmonii, se reclamă înmulțirea însuflețirii pentru cele bisericesti. Pas cu curentul, viață în Biserica vie, e principiul ce ni-l impune astăzi vremea.

Lista de râvnă reiese mai ales la cântarea ecteniilor, cari la servicii se rostogolesc una după alta în galop, neprecizându-se limpede nici una ci se lungeste în disarmonie deplină vre-un cuvânt din urmă așa „Pentru sfânta... ne rugăm...“ sau „Ceealaltă vreme... să cerem...“ Atâta e tot ce aude urechea din ectenii, celelalte se respiră neauzite ca prin un tub amorțit de automat, deși rugăciunile pentru diferitele trebuințe sufletești sunt cuprinse propriaminte în ectenii, cari formează mărgăritarele Liturgierului.

Cu o iuțea și mai urcată și cu o fire mai înconștientă se fac apoi serviciile pentru trebuințe particulare, când slujitorul — onoare excepțiilor — învârte filele bombăind vorbe șterse, neținând seamă de nănaș b. o. când se efeptuește un botez, sau preterând în toată forma pe bolnavul ce cere mângăere din cărțile sfinte; trece repede peste molitvele frumoase cari așa sunt construite să pună: *leac* pe rane, *liniște* în sufletul resvrătit și *pace* în cuibul desechilibrat.

Este eronată rezonarea și din cale afară de perhorească acea socotință, că credinciosul și așa nu înțelege rugăciunile sau că acela și fără a le auzi rugăciunile, le privește de priincioase pentru trebuințele sale.

Că de ce gravitate pastorală este aceasta chestiune, fie-mi permis a mă provoca numai la un gând al I. P. S. Partenie, mitropolitul Moldovei și al Sucevei, care în cuvântarea făcută în ședința Senatului ținută la 23 Ianuarie a. c. referitor la „*Legea clerului*“ (apărută în „*Biserica ortodoxă*“ din București Nr. 1 și 2) zice: „Am văzut cu măhnire că serviciul în biserică, fiind cam lung și neavând biserică acum după legea nouă cântăreți și ceteți acest serviciu se face cam repede, și ce bine ar fi dacă s'ar luă vre-o dispozițiune ca preoții și dascălii să *na cânte Apostolul și Evangelia*; cu sistemul de astăzi de a le cânta, preotul și învățătorul nu se gândesc decât cum să facă floricele mai frumoase așa că creștinii noștri neînțelegând nimic din spiritul cărților sfinte ce li-se citesc *sunt foarte străini* sau prea puțin cunoscători de cele ce se zice și se face în biserică“.

Iată un dignitar bisericesc, care atâta însemnătate pune pe limpezimea în servicii și pe priceperea textului la cari lucruri mă oprii mai sus, încât militează pentru o dispozițiune care să nu permită cântarea Apostolului etc. căci a cânta bisericeste și să fii înțeles e lucru greu de ajuns, e posibil numai după exerciții de ani întregi.

Schimbări de felul ăsta, nouă celor de dincoaci e drept că, nici ne trec prin minte, dar azi când nașa

sosește dela Botez și i-se pune întrebarea de l'a botezat așa repede părintele dă răspunsul „nu știu zău cumu-acuma, dar popa a zis ceva peste el!” — când deci se resimte că bolborosirea produce neîncredere între credincioșii, pregnant ni-se impune urcarea zelului pastoral și veghierea mai conștiențioasă în jurul misiunii ce ni-s'a încredințat.

Civilizația toate tunurile sale și-le îndreaptă spre mregea bisericii noastre, care de va fi pusă în mâni treze, nu-și va rări firele sale ci și-le va înmulți. — Crerul săturat de curentul pripit de azi, aruncă plumbul grosolan al necredinții în cumpăna evanghelică și scrie: morala religioasă și metafizica nu mai satisfac conștiința modernă, ci se simte lipsa de a stabili în mod rațional percepțele moralei. Morala zice acest soi de oameni, o pot fondă azi numai conziderații de ordin social. Poftim gânduri!

Iată motivul ce surescită acum în tot omul de bine dorința, de a urcă zelul pastoral pe toate căile posibile.

Tâlc deci la vorbe și rânduială la fapte.

Petru Popa
diacon.

Înainte cuvântare

(Din vechiul testament tipărit în Ardeal la 1795.*)

Temeiul cel dintâi a creștinătății au fost, și este Testamentul cel vechiu, în care lucrurile și arătările cele dumnezești, oamenilor umblători în poruncile lui descoperite, și toate minunile dumnezeiești mai chiar se află Toate neamurile creștinești cu învățăturile mai înălțate, și mai luminate temeiul legii 'l razimă în testamentul cel vechiu. Toate cărțile bisericești de obște au întru sine Duhul Testamentului vechiu. În însuși Testamentul cel nou încă sunt toate prorociile Testamentului vechiu adusă înainte, și pomenite. Românii au cu adevărat Testamentul cel vechiu în Biblie; însă fiind acolo toate pe larg așezate, iaste drept aceia spre deplina înțelegere a fiește cărui om, și îndelungată cetănie de lipsă, care Păstorii sufletești cei nu de ajuns datorinți spre a să putea chivernisi numai după slujba preoțească, fiind siliți a-și câștiga hrana de toate zilele, și cu lucrurile câmpului, nu o pot face spre a lumina dintr'însa poporul cel cu negura neștiinței de Dumnezeu întunecat. Afară de aceasta și altă pricină mai este, că unele popoară pentru sărăcie nu-și pot câștiga sânta Biblie având înalt preț de o parte, iar de altă parte, că de ar aveă unele modruri de a o putea cumpără, nu se află, fiind Biblia numai odată în Ardeal dată luminat în tipariu în anul 1795 căci cea veche din anul 1688 au fost foarte întunecată.

*) extele ce se publică aci, sunt mai corecte decât cele publicate ulterior și întrebuintate, după c rțile mai noi.

Deci școțându-se mai pe scurt din sfânta Scriptură a Testamentului vechiu niște îndreptări, și învățături, care s'au socotit a fi mai de folos întru zidirea Norodului în datorințele creștinești, și în aceasta Cărticică după înțelesul fiește cărui om întocmite așezându-să s'a și dat în tipariu cu cheltuiala *preacinsti-tului Domn Georgie de Clozius*, carele pentru-ca și neamul românesc să se poată procopsi prin eșirea mai multor cărți la lumină, nu se uită la osteneală, nici nu cruță cheltuiala, și de vreme ce *Înălțatul Crăiesc Guvernium* supuind această cărticică milostivei censuri au aflat-o vrednică de asă dă în tipariu; așa este nădejde, că va află mulți iubitori, doritori ale veni în mână așa feliu de carte de obște folositoare, fiindu-i prețul mic, de și-o poate până și omul sărac cumpără.

Ostenelele prefăcătorului acestei cărți vor fi resplătite desăvârșit, când va vedeă, că Românii întru luminarea Neamului său vor fi cu râvnă ivăpăiați.

S'au dat în Vicșă-de jos în 10 Septemvrie 1833.
Autorul.

Alexandru Vașiadi
paroh.

Nr. 6299/1906.

Cenzurându-se socoata fundațiunei Zsigaiană din Oradea-mare despre venitele și spesele dela 1 August 1904 până la 31 Iulie 1905 din inventarul fundațiunei după starea dela 31 Iulie 1905 pe lângă constatarea, că aceasta socoată pertractându-se la 10/23 August 1906 sub Nr. 14 a fost primită și încuviințată de senatul fundațiunei — Consistorul enunță următorul

Concluz :

Socoata prezentată cu următorul rezultat :

I. Venitele :

Starea la 31 Iulie 1904 :

- a) în bani gata: 1519 c. 09 fil.
b) în pretenziuni: 2007 » 60 » 3526 c. 69 f.

Venitele curente :

- a) din chirii: . . . 12447 c. 90 fil.
b) din taxe de întreținere . . . 2052 » — » 14499 » 90 »
c) restituire dela măcelar: . . . 6 » 40 »
d) din interese după remanență: 70 » — »

La olaltă 18102 c. 99 f.

II. Erogațiunile :

- în bani gata: 14730 c. 81 f.
Remanență la 31 Iulie 1905:
în bani gata: 1246 c. 58 f.
în pretenziuni: 2125 c. 60 f. 3372 c. 18 f.

și inventarul despre averea imobilă constatătoare din bani gata, mobiliară, recvizite și pretenziuni cu următoarea stare activă de: 176772 c. 18 f.
pasivă de: 22684 c. 80 f.

Dei cu starea activă la 31 Iulie 1905 de: 154087 c. 38 f.
se aprobă și din partea Consistorului dându-se cassarului manipulant Nicolae Zigre absolutorul pe lângă cautela uzuată și dispunând totodată, ca în senzul literelor fundamentale să se publice în organul oficios al diecezei rezultatul acestei socoți.

Despre ce se avizează senatul fundației.

Arad, din ședința Consistorială a senatului epitropesc, ținută la 7/20 Decembrie 1906.

Ioan I. Papp

e iscop.

Convocare.

Conform paragrafului 41 din statute, prin aceasta convocăm adunarea cercuală a Asociației pentru literatura română și cultura poporului român, despărțământul Torac, care se va ține în școala română din comuna Toracul mare, a 3-a zi de Crăciun a S-tului martir și arhidiacon Ștefan, în 27 Decembrie st. v. 1906 la 2 ore d. a.

La aceasta adunare sunt poștiți a lua parte toți membrii și binevoitorii culturai poporului român, iar despărțământului acest aparțin comunele Toracul-mare, Toracul-mic, Sarcia-română, Ecica-română, Jancahid, Checia-română, Foen, Gad, Togir, Modos, Clec și orașul Becicherecul-mare.

OBIECTELE.

1. Deschiderea adunării.
2. Cetirea rapoartelor de birou.
3. Alegerea comisiunilor.
4. Eventuale disertații.
5. Rapoartele comisiunilor.
6. Inițierea unei agenturi în Toracul-mare.
7. Propuneri și interpelări.
8. Inchiderea adunării.

Toracul-mic, la 4/17 Decembrie 1906.
Vichentie Petrovici director, Dr. Chiroi Dimitrie secretar.

CRNOICA.

† **Teodor Ceontea.** Cu adâncă durere aducem la cunoștința publicului, că binecunoscutul și apreciatul profesor dela institutul nostru pedagogic *Teodor Ceontea*, care în timpul din urmă a fost pensionat, suferind de o grea boală, a încetat din viață, Vineri spre Sâmbătă noaptea.

Moartea acestui fruntaș al vieții românești, care a lăsat frumoase amintiri în urma sa, o plânge întristată familia, foștii săi colegi dela institutul nostru central, număroase rudeni, elevi, amici și stimători.

Înmormântarea mult regretului răposat se face astăzi, Duminecă, la orele 2 d. am.

Din partea familiei am primit următorul necrolog:

Neconsolații: Rea Silvia Ceontea, născută Boșan și fi i săi Emil, Minerva și Felicia au nemărginita durere a vă face cunoscut încetarea din viață a prea iubitului și în veci neuitatului lor: soț și tată **Teodor Ceontea**, profesor pensionat al preparandiei ort. române din Arad. Fost deputat al Sinodului eparhial din Arad și al Măritului Congres național bisericesc. Primul membru de onoare și fost președinte al Reuniunii învățătoarești, decedat la 15/28 Decembrie 10 ore seara, în al 59-lea an al vieții și 26 al fericitei sale căsătorii, după un serviciu de 28 ani. Înmormântarea va avea loc Duminecă în 17/30 Decembrie la ora d. am din locuința aflătoare în strada Ujterem Nr. 6-a la cimiterul de sus Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată. Arad, 16/29 Decembrie 1906.

Din partea Corpului profesoral dela institutul pedagogic-teologic gr. or. rom. din Arad primim următorul necrolog:

Corpul profesoral dela institutul pedagogic teologic gr. or. rom. din Arad cu adâncă întristare aduce la cunoștință, trecerea la cele eterne a iubitului coleg și valoros bărbat de școală, **Teodor Ceontea** după un serviciu rodnic de 28 de ani săvârșit la institutul pedagogic din Arad și doi ani de penziune bine-meritată. Arad, 16/29 Decembrie 1906. Corpul profesoral dela institutul ped. teol. din Arad.

Din partea Reuniunii învățătorilor români primim următorul necrolog:

În numele Reuniunii învățătorilor români dela școlile populare confessionale ortodoxe române din protopopiatele Aradane I—VII anunțăm cu multă durere că **Teodor Ceontea**, profesor preparandial în penziune primul membru onorar și fost președinte al Reuniunii învățătorilor, Vineri în 15/28 l. c. seara la 10 ore, după un morb greu și îndelungat, a adormit în Domnul. Înmormântarea va fi Duminecă în 17/30 d. am. la 2 ore, din casa proprie (strada Ujterem Nr. 6-a). Fie-i țărina ușoară și memoria în veci neuitată! Arad, 16/29 Decembrie 1906. *Iosif Moldovan* președintele Reuniunii.

Apel. Răscumpărările de anul nou în folosul „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român” întimpinând în trecut simpatiile publicului românesc, în preajma noului an, adresăm către toți iubitorii culturai poporului român din aceasta țară un călduros apel, rugându-i ca și de astădată să-și răscumpere cât mai mulți felicitările de anul nou în folosul „Muzeului istoric și etnografic”. Fiind terminat și inaugurat splendidul palat al Muzeului istoric și etnografic, ridicat de „Asociațiune” și având acum a-l înzestră în mod demn și corăspunzător destinațiunii sale — sperăm că apelul nostru va fi primit în toate cercurile cu bunăvoință și însuflețire îndoită. Sprijinul publicului va face posibil „Asociațiunii” să realizeze o

dorință obștească: înzestrarea Muzeului istoric și etnografic. — Numele celor ce și-au răscumpărat feliicitările se va publica în ziare și în foaia poporală a Asociațiunii. — Sibiu, 19 Decembrie, 1906. *Comitetul central*, al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. *Iosif Sterca Șulutu*.

Din memoriile unul preot român (N. Socaciu), sub acest titlu dl S. Dan publică în foiletonul „Gazetei Transilvaniei”, niște versuri (o epopee poporană) după copia manuscrisului, aflat de d-sa la *Academia Română* din București, — o compoziție a unui preot de pe Murăș (com Hunedoara) din timpul revoluției 1848/9.

Cetind în aceeași gazetă o întîmpinare a dlui F. Hossu-Longin din Deva, asupra genezei „memoriilor” din cestiune, în care se spune, că manuscrisul original a fost comunicat de d-sa, la care se află și acum (un volum cu scoartă), răposatului nostru învățat istoric *George Barițiu*, — mi am adus aminte, că eu am copiat, la porunca ilustrului răposat, slugind în cancelaria lui de savant (eu ca elev de cl. VII și VIII, în vacanțele școlare), acele părți, cari se vor fi găsit la Academia Română. Și din acest incident, aș ridică cuvânt pentru dl *F. Hossu-Longin*, rugându-l, să binevoiască a ne informa, poate și pe dl Dan și pe mine și pe alții... căci d-sa este mai în măsură, ca vârstă și apropiere și a informat chiar și pe dl N. Densușianu despre Horia, — dacă nu cumva s'ar mai găsi în *arhiva conților Kun*, la Mintia (Németi, lângă Déva), acte relative la o afirmativă răsmeriță a românilor de pe acea moșie — în veacul 18, cum, afirmative, cred că am auzit vorbindu-se, în copilăria mea, de niște fruntași ai vieții noastre românești? — *S. Secula*.

„**Floarea Darurilor**” este titlul unei noue reviste literare, ce va apărea sub direcțiunea d-lui prof. N. Iorga la București la 1 Ianuarie v. 1907. În „**Lămurirea**” ce o publică dl prof. Iorga cu privire la noua revistă se zice între altele următoarele:

„O revistă specială va fi aceasta, un fel de antiologie și de îndreptar pentru întreg poporul nostru, ale cărui interese singure, mari și permanente, să fie ținute în samă, revistă, care, având a face cu oameni depărtați în timp și în spațiu, nu și-ar pierde nici o sfîrmă de vreme cu neînțelegerile sau cu alintările gospodăriei, o revistă care să voiască numai a folosi „de obște” — cum se zicea odată — printr'un fel de mare colaborare a tuturor oamenilor de talent ce au lucrat pentru neam și a oamenilor de un și mai mare talent, une-ori, cari au înbogătit sufletește omenirea, o revistă, care să nu caute a înriuri literatura zilei, slobodă a se mișcă precum înțelege, care să nu vrea nici s'o măgulească, nici s'o îngrozească, nici s'o înșele, nici s'o cumpere, nici s'o supue unui om, nici s'o subordoneze unui club, ci să se amestece, cel mult, pentru a destăinui din publicații întâmplătoare sau obscure câte un talent nou, — o astfel de revistă liniștită, împăcată, zămbind ori cui, alinând pe ori cine, vreau să dau, — tocmai în clipa când atâția ar crede că în sufletul

meu de nedreptătit a înflorit buruiana răsbunării și urii de oameni.

„E un dar pe care-l fac celor de o limbă, de un suflet cu mine, și pentru a-i da un nume de botez, împrumutat dela o veche și bună carte creștină, cu povești luminoase și învățătoare pentru ori care, aceste cuvinte pe care înaintașii nostri le rostiau cu recunoștință: „**Floarea darurilor**”.

Aș vrea s'o scot în broșură de măcar patru coli de două ori pe lună. Neavând însă comori din lumea unde „carii le strică și rugina le roade”, las cetitorilor hotărîrea. Iubirea lor pentru fiecare număr va asigura pe cel viitor. Dacă nu voi afla acea iubire, nu voi merge mai departe.

Păcatul, însă, și în această privință n'ar fi al meu.”

O lămurire! Înaltul guvern a oprit manualul de *Istorie bisericească* pentru școalele medii de dl Dr. P. Barbu, nu însă *Istoriile bisericești*; tot de același autor pentru **școalele populare**, cari au apărut și se află de vânzare în tipografia diecezană cu prețul de 30 fil. exemplarul.

Aviz! Prin aceasta avizez că dimpreună cu alte documente mi-s'a pierdut testimoniul de calificățiune învățătoarească de datul anului 1896. Întru cât cineva le-ar afla binevoiască a mă aviză în 15 zile. *Georgiu Pogan* învățător în Luncașprie posta Dobrești.

Poșta Administrațiunei.

Epuizându-se toate exemplarele din calendarul nostru diecezan de pe anul 1907, de și-l tipărisem în 20000 exemplare, cu tot respectul rugăm pe acei onorați domni cari au dela noi calendare în comisiune, să binevoiască a ne returnă exemplarele pe cari nu le pot desface ca să putem satisface comandelor ce ne sosesc.

Tipografia diecezană.

Posta Redacțiunei.

Tereblecea. Cât mai curind vine la rînd articolul. Administrația va aviză din și pentru partea sa.

Concurse.

Pentru îndeplinirea stațiunei vacante dela școala gr. or. română confesională din **Șistaroveț**, proto-prezviteratul Lipovei, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „*Biserica și Școala*”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. Salar în bani gata 600 cor. 2. 4 jugh. pământ, parte arător, parte livadă. 3. Relut pentru lemne învățătorului în bani 100 cor. Pentru încălzirea salei de învățămînt, se va îngriji comuna bisericească separat. 5. Pentru conferențe 20 cor. 5. Pentru scripturistică 12 cor. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor.

Alegîndul învățător e îndatorat să provadă cantoratul bisericesc și să instrueze elevii școalei de repetiție fără altă remunerație. Recurenții cari vor dovedi desteritate întru instruarea corului bisericesc vor fi preferați, și vor avea remunerațiune separată.

Dreptul la cvincenal i se asigură numai după un serviciu de 5 ani neîntrerupt, prestat ca învățător definitiv la școala confesională din Șistaroveț.

Recurenții sunt avizați, ca recursele lor ajustate cu documentele de calificare prescrise, adresate comitetului parohial din Șistaroveț, să le substearnă în termenul sus indicat P. On. Oficiu propoprezviteral gr. or. român, în Lipova (Lippa) precum și să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sârbătoare, în s. biserică din Șistaroveț, pentru a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Din ședința comitetului parohial român gr. or. din Șistaroveț ținută la 12/2 Decembrie 1906.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Voicu Hamsea*, protepreziter.

—□—

1—3

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Consistor dtto 17/30 Noemvrie 1906 Nr. 6436/1906, și în urma hotărârilor luate de corporațiunile parohiale, prin aceasta se scrie concurs cu termen de **30 de zile** pentru îndeplinirea parohiei a doua din **Bucovăț***, (protoprezviteratul Timișorii), până acum provăzută prin parohul Cornel Gherga, care parohie „*incepe dela numărul cășii 1 și continuă până inclusive 92, în stânga drumului ce duce la Moșnița.*”

Beneficiul se compune din folosința sesiunii parohiale a ștolei și birului uzat dimpreună cu întregirea dela stat, stabilită în temeiul coalelor de fasiune. Văduvei preotese i se asigură dreptul din §-ul 8 al Regulamentului pentru parohii.

Dela recurenți se cere calificarea prescrisă în §-ul 15 lit. b) a Regulamentului pentru parohii, comitetul parohial însă și-a rezervat dreptul de a putea candida recurenți și cu calificarea de sub lit. c) a aceluiași §. Recurenții vor avea să se prezinte cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parohii în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea rituală și omiletică. Alesul se obligă a providea grătit catihizarea la școala confesională alternativ cu celalalt paroh.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Bucovăț, la 3/16 Decembrie 1906.

Comitetul parohial.

Cu consenzul propoprezviterului: *Dr. Traian Putici*.

—□—

2—

*) Concursul din chestiune apărut în Nr. 50 a. c. la cererea Dlui protopop să rectifică respective în locul unui text eliminat să intercalează textul cules cu litere cursive.

Pentru economi!

Prav pentru îngrășarea vitelor cornute, porcilor și a cailor. Vacile dau prin întrebuițarea pravului acestuia lapte mai mult și mai bun. De mare însemnătate este pentru oricare econom a întrebuițarea acest prav de îngrășare, căci prin aceasta să urcă valoarea — adică prețul vitelor, porcilor și a cailor. Prețul este 60 fil.

Moartea cloțanilor și a șoarecilor. Un prav sigur pentru stărpirea acestora. Prețul 60 fil.

Prav pentru ouatul găinilor. Prin întrebuițarea pravului acestuia, găinile ouă mai mult ca de comun — chiar și în timp de iarnă — pe când altcum nu ne ouă — sau foarte puțin. Prețul 30 fileri.

Unsoare galbină pentru păduchi la vite. Știut este că vitele și porcii toamna și iarna întreagă, până la deplina dezvoltare a primăverii, suferă mai mult de mănăcărimea păduchilor, prin care mănăcărime sunt reținuți porcii și vitele în îngrășarea și dezvoltarea lor — ba chiar slăbindu-i astfel încât în loc de a li-să ridică prețul, chiar perd din valoare. De aceea fiecare econom să întrebuițeze această unsoare — căreia îi e prețul 20 și 40 fil.

Extracte pentru prepararea romului și a diferitelor licheruri. Cune voiește a-și prepară rum și licheruri bune și ieftine, să întrebuițeze aceste extracte. Prețul pentru 1 litră 40 fil. Pentru prepararea rachiului de prune iarăși 40 fil.

Thee foarte ieftină și bună. 1 pachet 20 fil.

Sirop de zmeură. Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahar rafinat. 1 kg. 1 cor. 20 fil.

Unsoare contra mânilor și picioarelor înghețate 70 fil.

Esență contra bătăturilor, (ochi de găină) 70 fil.

Toate aceste se capătă la:

1—10

— **Cornel Demeter, apotecar în Szászváros.** —

„Janus

„institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,

este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață“

— pentru Austro-Ungaria. —

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

—▶ Premii efitine. Condiții de asigurare favorabile. ◀—

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.

Asigurare gratuită pentru caz de războiu. Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000,000 cor. Ș **Averea institutului 31.000,000 cor.**

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000,000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

==== **Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric.** =====

Lerchengasse Nr. 17. (N-rul Telefonului: 422).

(37)